

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ

ОСОБИСТІТЬ
У ПРОСТОРИ
ВИХОВНИХ ІННОВАЦІЙ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

19 жовтня 2018 року

Івано-Франківськ

«НАІР»

2018

УДК 371.4:001.76

ББК 74.200

О-75

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 7 від 27 вересня 2018 року)*

Рецензенти:

Гавриш Н.В. доктор педагогічних наук, професор
Комаровська О. А. доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник

Особистість у просторі виховних інновацій : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2018 рік / [За ред. І.Д. Бега, О.М. Докукіної, Р.В. Малиношевського]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. – 448 с.

ISBN 978-966-2716-99-3

У збірник увійшли матеріали учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «особистість у просторі виховних інновацій», в яких представлені теоретико-практичні досягнення та наукові розвідки співробітників, керівників експериментальних майданчиків та аспірантів Інституту проблем виховання НАПН України, здійснені у галузі теорії і методики виховання, соціальної та дошкільної педагогіки.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

ISBN 978-966-2716-99-3

Особистість у просторі виховних інновацій

<i>сучасному освітньому просторі.....</i>	<i>305</i>
Ратинська І. В. <i>Виховання моральної відповідальності студентів у тренінговій діяльності.....</i>	<i>310</i>
Рейпольська О.Д. <i>Педагогічна діяльність вихователів як основа успішної соціалізації дітей старшого дошкільного віку в умовах закладів дошкільної освіти.....</i>	<i>316</i>
Романенко Л.В., Тиха Л.Ю. <i>Розвиток творчих можливостей молодшого школяра як наукова проблема.....</i>	<i>321</i>
Савчин О.М. <i>Мотиваційне середовище формування у дітей старшого дошкільного віку умінь будувати розповіді різного типу.....</i>	<i>326</i>
Семенов О.С. <i>Циклічна модель управління дошкільною освітою.....</i>	<i>330</i>
Сергєєва Н. В. <i>Теоретичні основи соціально-педагогічного супроводу позитивного спілкування дітей із сімей вимушених переселенців.....</i>	<i>335</i>
Сокол Л.М. <i>Діяльність дитячих громадських організацій у віртуальному просторі: виховний потенціал.....</i>	<i>340</i>
Солобай Ю.В. <i>Суперечності у сприйнятті підлітками природного довкілля.....</i>	<i>345</i>
Соловійова О.В. <i>Розвиток творчого потенціалу викладачів іноземних мов у закладах вищої освіти.....</i>	<i>350</i>
Ся Гаоян <i>Поліхудожня підготовленість вчителя музики: сутність та орієнтири для формування.....</i>	<i>355</i>
Тарасюк Г.П. <i>Гармонізація відносин з природою у школярів засобами технології "рівний–рівному".....</i>	<i>360</i>
Тимофєєва І.Б. <i>Культурологічний підхід у процесі підготовки магістрів у закладах вищої освіти.....</i>	<i>365</i>
Турчинова Г. В. <i>Біологічне пізнання у континуумі особистісної динаміки студентів.....</i>	<i>371</i>
Уфімцева С.В. <i>Правове та патріотичне виховання учнів в умовах нової української школи.....</i>	<i>376</i>
Федоренко С.В. <i>Теоретичний аналіз сутності поняття “національно-</i>	

БІОЛОГІЧНЕ ПІЗНАННЯ У КОНТИНУУМІ ОСОБИСТІСНОЇ ДИНАМІКИ СТУДЕНТІВ

Розглянуто питання особистісної динаміки студентів-біологів у процесі навчання англійської мови за фахом в умовах університету. Зосереджуючись на сучасних генетичних дослідженнях, автор наголошує на поєднанні біологічних знань і виховання молоді: виховання у них загальнолюдських цінностей, морально етичних якостей майбутніх фахівців-біологів у процесі навчання ІМ, що дозволило залучити і лінгвосоціокультурний аспект для розкриття окресленої теми.

Ключові слова: студенти, біологія, виховання, біоетика, англійська мова, королева Вікторія.

Як слушно стверджує Д. Блек (D.Black), моральність визначає те, що вважається «правильним» чи «неправильним» стосовно вчинків, поведінки людини у суспільстві, розглядається як керівництво для поведінки кожного індивідуума, які вони наслідують, приймають за взірць. Це все те, що слугує об'єднуючим фактором, який дозволяє вдосконалити людину і людську цивілізацію в цілому [13].

Працюючи достатній період із майбутніми біологами, навчаючи їх англійської мови за фахом, зупинимось на *генетиці*, яка досліджує закони передачі спадкових ознак живими організмами від одного покоління іншому.

У наших попередніх публікаціях [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12] ми розглядали методичний аспект організації навчання студентів-біологів іноземної мови (ІМ), які здобувають спеціальність «Біологія та англійська мова» в умовах університету.

В межах даної публікації наголосимо на необхідності поєднання біологічних знань і виховання у студентів загальнолюдських цінностей, до розумного, бережливого, відповідального ставлення до живих організмів нашої планети, а також виховання морально етичних якостей майбутніх фахівців-біологів у процесі навчання їх ІМ, тому що біологія (її стрімкий розвиток у 21-му столітті) і моральні вчинки (дослідників-біологів, генетиків, фізіологів) дуже стоять поруч. Тому український учителя-біолога В. Бак наводить термін – «біоетика», тому що етичні правила і норми світу людини, етичні цінності повинні поширюватись як на взаємодію з людьми, так і на взаємодію зі світом

природи [1, с. 7]. Ознайомлюючись із згаданою статтею В. Бак у нас виникла аналогія з підручником для студентів-біологів «Cytology» [21], в якому вивчається тема «Клітина» англійською мовою. Запропонований вище підхід учителя нам імпонує: будова клітини порівнюється з будовою Всесвіту, доводячи, що закони Краси існують в будові клітини, якщо розглядати з точки зору цитологічних знань: ритм (зміна одного процесу процесу іншим, в будові гену, життєвий цикл), гармонію (гомеостаз в клітині) та симетрію (співвідношення процесів у структурі ДНК, в будові гену) в клітині. Тобто біоетичні знання розглядаються не як спеціальні знання з біології, а як наукові факти, з якими поєднуються морально-етичні закони [1, с. 10–11].

У сучасному глобалізованому світі кричущим постає питання біоетики в генетичних дослідженнях, в яких окреслюють такі методи досліджень: 1) *гібридологічний метод*: схрещування організмів, а нащадків, одержаних від такого схрещування, називають гібридами; 2) *генеалогічний метод*: вивчення *родоводів організмів*, що дає змогу простежити і виявити характер успадкування різних станів певних ознак протягом кількох поколінь, поширений у медичній генетиці, селекції, за допомогою якого встановлюють генотип особин і обчислюють імовірність прояву того чи іншого стану ознаки в майбутніх нащадків; 3) *популяційно-статистичний*: вивчення частоти зустрічальності алелей у популяціях організмів, а також генетичну структуру популяцій; 4) *цитогенетичний метод*: досліджує особливості хромосомного набору (каріотипу) організмів, що дає змогу виявляти як мутації пов'язані зі зміною кількості хромосом, так і структури окремих з них; 5) *біохімічний метод*: вивчення *особливостей біохімічних процесів, що відбуваються в організмах із різними генотипами*, який використовується для діагностики спадкових захворювань; 6) *близнюковий*: вивчення однойцевих близнят (організмів, які походять з однієї зиготи) та порівнянні їх з різнояцевими близнятами, завдяки чого з'ясовується роль чинників довкілля у формуванні фенотипу особин; 7) *методи генетичної інженерії*: залучення технологій, за допомогою яких учені виділяють з організмів окремі гени або синтезують їх

штучно, перебудовують певні гени, вводять їх у геном іншої клітини або організму [3].

Студентам-біологам на практичному занятті з ІМ демонструємо портрет вродливої жінки, з проханням побачити на її обличчі щось незвичне і назвати її ім'я. Зазначимо, що в навчальній групі біологів домінують дівчата, але вони не назвали прізвище актриси-легенди світового кінематографу, а стосовно обличчя сказали, що багато косметики, особливо на віях.

Отже, красуня з фіолетовим (лавандовим) кольором очей і пухнастими віями – це зірка світового кіно американка Елізабет Тейлор [20], яка мала два вроджених генетичних порушення: дистихіаз і «Походження Олександрії», які вважаються ознакою краси, але несуть і вади.

Дистихіаз (лат. *distichiasis*) – така генетична мутація, коли за нормальним рядом вій виростає ще один (тобто 2 ряди), що надає подвійний об'єм вій (an extra row of eyelashes is known medically as *distichiasis* (pronounced dis-tic-key-i-asis) and it's a rare disorder. Eye specialists refer to it as an "accessory row" of eyelashes [16]).

І друга генетична мутація коду генів, який відповідає за колір очей, волосся і передається дитині по лінії матері (такі люди схильні до серцево-судинних захворювань (від чого і померла Е.Тейлор у 2011 р), – дуже рідкісна аномалія (мало хто про неї знає), отримала назву «Походження Олександрії». Від отриманої інформації під час практичного заняття з ІМ наші студенти до наступного заняття дивляться англійською мовою оскароносу кінострічку «Клеопатра» (*Cleopatra*, 1963) із Елізабет Тейлор, за яку вона отримала до сьогодні найбільший гонорар в історії Голлівуда, а популярність цієї кінострічки зростає з кожним роком [14].

Але наші студенти принесли ще цікаву інформацію стосовно подвійного ряду вій у собак, з'ясувалося, що студентка Олена С. у свого улюбленця Грея (золотистий ретривер) при огляді очей побачила також двосторонні вії (!), знайшла інформацію, що такий генетичний збій спостерігається у собак таких

порід як бульдоги, пекінези, такси, шотландські овчарки, ші-тцу, кокер-спаніелі, пуделі та ін.

Але, мутації в генетиці привносять не тільки красу, а й драми в житті людей.

Зараз, з виникненням науки генетики, вже не таємниця – королівські династії Європи вимирали від генетичних хвороб [18]. Своєю чергою, навчання іноземної мови студентів природничої освіти охоплює і лінгвосоціокультурний аспект, зокрема, ознайомлення студентів з історією чинної британської монархії, «вікторіанською епохою», де королева Вікторія (1819–1901), правління якої називають «Золотий вік», народивши 9 дітей, була носієм гемофілії.

Заздалегідь пропонуємо студентам позааудиторно проглянути британо-американський фільм «The young Victoria» (2009) [19]. Також у процесі навчання ІМ зі студентами-біологами, використовуємо сайт, присвячений королеві Вікторії [17], для обговорення наведених нижче запитань: 1) Why is Queen Victoria so famous? 2) How did Queen Victoria become a queen? 3) What was Queen Victoria's personality like? 4) Did people like Queen Victoria? 5) How long did Queen Victoria rule? 6) When did Queen Victoria die? 7) What rules did Queen Victoria enforce? 7) How is Queen Victoria "mother of Europe"? 8) Was Queen Victoria loyal to her subjects? 9) Was Queen Victoria a polyglot? 10) Did Queen Victoria hate children? 11) What happened to Queen Victoria's children? 12) Did Queen Victoria and her family speak German or English? 13) Who is the closest living relative of Queen Victoria? 14) Did Queen Victoria travel abroad? 15) Why does the Queen of the United Kingdom not have a British passport? 16) Was Queen Victoria a narcissist? 17) Was Queen Victoria a good queen? 18) Was Queen Victoria wise? 19) Why did Queen Victoria have nine children? 20) How is queen Elizabeth I related to queen Victoria? 21) Is Queen Elizabeth the II related to Queen Elizabeth the I? 22) Does the British Crown have any power? If so? What? 23) Did genetic trait for hemophilia in Queen Victoria descendants derive from her Hanover or Saxe-Coburg ancestors?

Особистість у просторі виховних інновацій

Наприкінці заохочуємо студентів написати свої враження на тему: "What is your review of Queen Victoria?".

Людство у погоні в пошуках створення супер людини, ідеальної людини, використанні генетично модифікованих організмів, де вченими проводяться велика кількість досліджень. Сучасна наука вже допомагає відновити окремі людські органи, клонувати тварин, проведення для безплідних подружніх пар екстракорпоральне запліднення (причому Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) не рекомендує екстракорпоральне запліднення. А зростання кількості неплодних пар в Україні зумовлене різноманітними факторами, але одними з основних чинників є невпорядковане статеве життя, застосування контрацепції та аборти [15]). Отже, про відповідальність за свої вчинки, що впливатимуть на майбутнє особистості, їх моральність, треба говорити із сучасною молоддю під час навчання.

Тому зараз виникають дискусії щодо ролі моралі у наукових дослідженнях та їх результатах, які стають, на жаль, бізнесом. Постає питання етичності і моральності цих наукових здобутків, їх соціального контролю, на які не відразу суспільство накладає обмеження або заборону.

Література

1. Бак В. Метод аналогій. Біоетичні підходи у викладанні біології в школі / В. Бак // Біологія. – 2018. – № 2 (830). – С. 6–13.
2. Канішевська Л.В. Формування цінностей сімейного життя у старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – Вип. 18, Кн. 1. – С. 297–305.
3. Ланько О. Основні поняття генетики / О. Данько // Біологія. – 2018. – № 2 (830). – С. 34–41.
5. Петько Л.В. Актуальність формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В. Петько // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди»: зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – Вип. 33. – С. 128–141.
6. Петько Л.В. Виховний потенціал методу ситуаційного аналізу («Case study» method) у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.Д.Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. пр. ; за ред. академіка В.І. Бондаря. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – Вип. 27. – С. 133–140.
7. Турчинова Ганна. Зміст курсу навчання викладання біології англійською мовою / Ганна Турчинова // Зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини / [Гол ред: М.Т. Мартинюк]. – Умань : ПП Жовтий, 2012. – Ч.1. – С. 307–317.
8. Турчинова Г.В. Модель організації курсу підготовки майбутніх учителів до викладання біології англійською мовою / Г.В. Турчинова // Професійно орієнтоване навчання

іноземних мов у старшій профільній і вищій школі: монографія / М-во освіти і науки України, Київ. лінгвіст. ун-т. – Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. – С. 145–172. – літ. : 27 н.

9. Турчинова Г.В. Підготовка майбутніх вчителів природничих дисциплін до дослідницької діяльності у процесі навчання іноземної мови за фахом / Г.В. Турчинова // Topical issues of education: Collective monograph. – Pegasus Publishing, Lisbon, Portugal, 2018. – 280 p. – P. 63-80.

10. Турчинова Г.В. Причини виділення педагогічних спеціальностей, де іноземна мова вивчається як другий фах, в окремий напрямок // Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: Міжнародний форум, тези доповідей / за ред. С.Ю. Ніколаєвої, К.І. Онищенко. – К. : Ленвіт, 2005. – С. 279–281.

11. Турчинова Г.В. Структура та характеристика етапів курсу навчання викладання біології англійською / Г.В. Турчинова // Наукові записки Національного пед. ун-ту імені М.П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. – Вип. 110. – С. 193–204.

1. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/9031>

12. Турчинова Г. В. Тематика, тексти, мовний та мовленнєвий матеріал у курсі навчання викладання біології англійською мовою / Г.В. Турчинова // Наукові записки Національного пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки : [зб. наук. статей] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 109. – С. 205–210.

2. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7509>

13. Турчинова Ганна Володимирівна. Методика підготовки майбутніх учителів до викладання біології англійською мовою [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Турчинова Ганна Володимирівна ; Київський нац. лінгвістичний ун-т. – Київ, 2006. – 21 с.

14. Black, D. The social structure of right and wrong. Academic Press, 1997. – 254 p.

15. *Cleopatra*: movie (1963), USA / Director Joseph L.Mankiewicz) URI <http://putlockerz.io/watch/EdBIPMxj-cleopatra-1963.html>

16. CREDO [Web of site]. – Access mode : <http://credo.pro/2015/06/136439>

17. Nierenberg Cari. Secret to Liz Taylor's lush lashes: a genetic mutation / Cari Nierenberg // NBC News. Body Odd. - 28 March 2011 URI :

<https://www.nbcnews.com/healthmain/secret-liz-taylors-lush-lashes-genetic-mutation-1C6437449>

18. Queen Victoria [Web of site]. – Access mode : <https://www.quora.com/topic/Queen-Victoria>

19. Pott D.M. Queen Victoria's Gene. – Sutton Publishing. – 1999. – 189 p.

20. *The young Victoria*: movie (2009), United Kingdom,-United States / Director Jean-Marc Valee, Writer Julian Fellowes. URI <https://www.imdb.com/title/tt0962736/>

21. Taraborrelli J.Randy. Elizabeth. – Publisher: Grand Central Publishing, 2006. – 548 p.

22. Turchynova G.V. Cytology : students' book. – Kyiv: Kyiv National Dragomanov Pedagogical University, 2012.

Уфімцева С.В., м. Київ

ПРАВОВЕ ТА ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розкривається проблема правового і патріотичного виховання учнів в умовах Нової української школи. Обґрунтовуються завдання та наукові підходи (особистісно орієнтований, компетентнісний) з точки зору сучасних вимог. Визначаються пріоритетні напрями та характеризуються здобутки НВК «Домінанта» у цьому плані.